

MARIEKE VAN DEN BERK-BULSINK
Apotheker, Instituut
Verantwoord
Medicijngebruik,
Utrecht

MARCEL STROO
Apotheker, Instituut
Verantwoord
Medicijngebruik,
Utrecht

ADHD-PIL

Oneigenlijk gebruik door studenten

Sommige studenten nemen ADHD-medicatie zonder recept. Ook poh's-ggz hebben een rol bij het terugdringen van dit oneigenlijk gebruik.

ADHD-medicatie slikken die aan iemand anders is voorgeschreven: het is niet verstandig. Toch doet 1 op de 30 studenten dit soms. In dit artikel lees je waarom, of het kwaad kan en hoe poh's-ggz kunnen helpen dit gebruik te voorkomen.

Uit onderzoek blijkt dat in 2023 drie procent van de studenten ten minste één keer ADHD-medicatie zonder voorschrift van een arts gebruikte. Het gaat vooral om oneigenlijk gebruik van methylfenidaat. De belangrijkste reden voor studenten hiervoor is het verbeteren van de concentratie tijdens het studeren. Deze positieve verwachtingen zijn vooral gebaseerd op ervaringen van anderen en/of online informatie.

Geen positief effect

Werkt ADHD-medicatie bij deze groep? Nee: uit een literatuurstudie blijkt dat het gebruik van ADHD-medicatie bij mensen zonder ADHD-diagnose geen effect heeft op bijvoorbeeld aandacht of geheugen. Onderzoek naar de gevolgen voor het uiteindelijke werk en/of studieresultaten laat tot nu toe zien dat het ook hier geen positief effect op heeft. Enkele

studies tonen dat het oneigenlijk gebruik zelfs een negatieve invloed heeft op het gemiddelde cijfer en het behalen van een diploma.

Bijwerkingen

Kan oneigenlijk gebruik van ADHD-medicatie kwaad? Het is zeker niet zonder risico. Studenten die de medicatie oneigenlijk gebruiken, geven aan dat ze last hebben van bijwerkingen, zoals een sombere stemming, onrust, verminderde eetlust, slapeloosheid of hartkloppingen. Bovendien leren sommige studenten zich met dit oneigenlijk gebruik een patroon aan waarbij ze denken niet meer te kunnen presteren zonder ADHD-medicatie. Dit kan leiden tot psychische afhankelijkheid. Methylfenidaat mag je niet gebruiken bij anorexia nervosa, zelfdodingsneigingen, persoonlijkheidsstoornissen en hart- en vaatziekten. Gebruikt iemand deze medicatie zonder voorschrift? Dan ontbreekt het toezicht van de voorschrijver hierop.

Rol poh-ggz

Hoe kan het oneigenlijk gebruik worden vermindert? Uit interviews met studenten weten we dat ze de ADHD-medicatie over het algemeen krijgen of kopen van vrienden of bekenden die ADHD hebben en hun medicatie deels weggeven of verkopen. Ben jij als poh-ggz betrokken bij ADHD-zorg? Dan ligt er ook voor jou een rol bij het terugdringen van het oneigenlijk gebruik van ADHD-medicatie. Voorbeelden:

Kernpunten

- Sommige studenten gebruiken ADHD-medicatie zonder recept.
- Oneigenlijk gebruik van ADHD-medicatie is niet effectief, maar gaat wel gepaard met risico's.
- Als poh-ggz kun je bijdragen aan het terugdringen van dit oneigenlijk gebruik.

Literatuurlijst

De literatuurlijst bij dit artikel is kosteloos op te vragen bij het secretariaat van TvPO. Mail naar tvpo@bsl.nl.

Aan de slag

Met de toolbox Gezonde focus helpen het Instituut Verantwoord Medicijngebruik en het Trimbos-instituut jou en je patiënt oneigenlijk gebruik van ADHD-medicatie te verminderen. Ga naar medicijngebruik.nl en zoek op 'Toolbox Gezonde focus'.

- Zorg voor een halfjaarlijkse evaluatie bij patiënten met ADHD-medicatie: dit helpt om goed zicht te hebben op het effect en gebruik van de medicatie.
- Vraag naar het werkelijke gebruik: gebruikt de ADHD-patiënt de medicatie zoals afgesproken of houdt hij of zij medicatie over?
- Let op *overgebruik*: geeft een patiënt (regelmatig) aan dat de medicatie vroegtijdig op is? Ga dan na wat de reden is. Mogelijk is het een signaal van overgebruik door de patiënt of het delen van medicatie met anderen.
- Bespreek de risico's van delen of verhandelen: door al bij de start van het gebruik met medicatie de risico's van oneigenlijk gebruik te bespreken, is je patiënt weerbaarder wanneer anderen vragen medicatie af te staan.
- Praat ook over stoppen: jongeren kunnen vaak tijdens of kort na de puberteit stoppen met ADHD-medicatie. De keus om te stoppen of door te gaan, kan bijvoorbeeld worden gemaakt op basis van een jaarlijkse medicatievrije periode. Of door te vragen wat het effect was wanneer de patiënt de medicatie vergat in te nemen.

Project

Oneigenlijk gebruik van ADHD-medicatie onder studenten terugdringen met hulp van apothekers, artsen, poh's, onderwijs- en preventieprofessionals. Dat is het doel van het project Gezonde focus. Het Instituut Verantwoord Medicijngebruik en het Trimbos-instituut voeren dit samen uit. Ze doen dit in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

- Wees alert op signalen: verminderde eetlust, hartkloppingen of nervositeit kunnen een gevolg zijn van het oneigenlijk gebruik van ADHD-medicatie. Herken je signalen, bespreek dit dan. Studenten die ADHD-medicatie oneigenlijk gebruiken, hebben hier vaak vragen over en vinden het uiteindelijk fijn om hierover te kunnen praten.
- Ga open het gesprek over oneigenlijk gebruik in: vraag de student naar de redenen om ADHD-medicatie te gebruiken. En wat het gebruik hem of haar brengt. Gebruikt de student ADHD-medicatie om beter te kunnen studeren? Help hem of haar dan bij het vinden van alternatieve manieren van gezond studeren die bij hem of haar passen. Adviseer de student ook in gesprek te gaan met de studentenbegeleider (zoals studieadviseur of studieloopbaanbegeleider). ■

Marieke van den Berk en Marcel Stroo schreven dit artikel in samenwerking met Michelle van der Horst (interdisciplinair sociaal wetenschapper, Trimbos-instituut, Utrecht)

Meer weten?

Over de niet-medicamenteuze en medicamenteuze behandeling van ADHD lees je meer in:

- de NHG-Standaard ADHD bij kinderen (2014);
- de bijlage Aandachtspunten bij patiënten ≥ 18 jaar die ADHD-middelen gebruiken (2020) bij het NHG-Standpunt Herhalen specialistische medicatie (2023).

FOTO: ISTOCK / GETTY IMAGES / SKYMESHER